

บทบาททางการเมืองไทยของกลุ่มทหารวงศ์เทวี
สู่การเปลี่ยนผ่านดุลอำนาจในกองทัพ

The Role of the Wongthewan Military Group in Thai Politics
in Changing the Balance of Power in the Military

กิตติวิทย์ หาญศักดิ์สิทธิ์¹

Kittiwit Hansaksit¹

นักวิชาการอิสระ¹

Independent Scholar¹

Corresponding Author e-mail: kittiwit.hansaksit@gmail.com

Retrieved; 12-12-2024; Revised; 8-01-2025. Accepted; 10-11-2025

Doi: 10.14456/jappm.2025.51

บทคัดย่อ

บทความนี้มีการนำเสนอประเด็นบทบาททางการเมืองไทยของกลุ่มทหารวงศ์เทวีสู่การเปลี่ยนผ่านดุลอำนาจในกองทัพ จากความสัมพันธ์ของทหารในการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นเข้ามามีบทบาททางการเมืองไทย ตั้งแต่หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้นมา กลุ่มทหารเป็นองค์การสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะราษฎร ซึ่งประกอบด้วย ทหารและพลเรือนไม่เปิดโอกาสให้กลุ่มการเมืองอื่น เข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างเป็นทางการทั้งบทบาทในฐานะผู้ปกครอง สนับสนุนคณะผู้ปกครอง และเป็นกลุ่มอำนาจผู้ปกครอง โดยเฉพาะกลุ่มทหารวงศ์เทวี ซึ่งเป็นทหารบกที่รับราชการในกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ และกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ (พล. 1 รอ.) ซึ่งเป็นหน่วยทหารที่อยู่ในกรุงเทพฯ มีบทบาทเรื่องความมั่นคงเป็นอย่างมาก และมีผูกขาดตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.) และมักจะผูกขาดตำแหน่งสูงสุดในกองทัพและเป็นกลุ่มที่ก่อรัฐประหารในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ในฐานะองค์ประกอบที่สำคัญและที่มีบทบาทสูง มีส่วนกำหนดความเป็นไปของสังคมการเมืองไทยมาเสมอ นับว่าบทบาทของทหารได้เข้ามาสู่สังคมไทยระดับผังรากลึก มีการวางรากฐานหลายอย่างให้ทหารเข้าไปอยู่ในกลไกต่าง ๆ ของสังคมอย่างกว้างขวาง จนทำให้ไม่สามารถแยกทหารออกจากการเมืองได้ กลายเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่าการที่ทหารมีบทบาทอย่างสูงในทางการเมือง

คำสำคัญ: บทบาททางการเมืองไทย; กลุ่มทหารวงศ์เทวี; ดุลอำนาจ

Abstract

This study addresses the significance of the Wongthewan military group in shifting the internal power balance of the military and its broader implications for Thai politics. Historically, the cohesion within military groups has allowed them to exert substantial influence since the 1932 Revolution.

A key focus is placed on the Wongthewan group, composed of officers from the 1st Infantry Division stationed in Bangkok. Due to its strategic location and combat readiness, this group plays a critical role in maintaining stability. It has frequently secured the position of Commander-in-Chief of the Royal Thai Army and served as a core component in executing coups d'état, effectively determining the direction of Thai society. The findings suggest that the military's influence is deeply rooted, with soldiers integrated into various social mechanisms to the extent that the military and politics have become inseparable. Consequently, this enduring dominance remains a subject of critical debate regarding the military's overreach in Thai politics.

Keywords: Thai political role; The Wongthewan military group; Balance of power

บทนำ

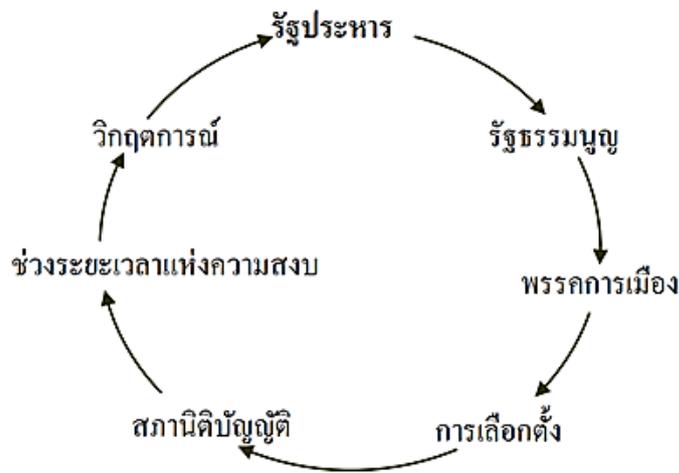
จากการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 ทำให้เกิดช่องว่างทางอำนาจการเมืองขึ้น (power vacuum) ซึ่งไม่สามารถแทนที่ได้โดยสถาบันอื่น ๆ ทางสังคม เมื่อสังคมเกิดความวุ่นวาย ไร้สาระสาย ประชาชนเดือดร้อน ทหารก็เข้ามามีบทบาทในการควบคุมและมีบทบาทสูงในทางการเมือง เพื่อรักษาความเป็นเอกภาพไว้ จากการรวมตัวกันในกลุ่มทหารที่มีคุณลักษณะพิเศษได้แก่ การรวมศูนย์การบังคับบัญชา การจัดลำดับชั้นการบังคับบัญชา และยอมรับในเรื่องของลำดับอาวุโสชัดเจน การมีวินัยเป็นกรอบของการปฏิบัติ มีการติดต่อสื่อสารเป็นอิสระ และมีความรักในหมู่คณะสูง (Esprit de Corps) มีความสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งมีลักษณะเด่น 5 ประการ คือ มีการบังคับบัญชาที่รวมศูนย์, มีการบังคับบัญชาที่ลดหลั่นเป็นลำดับชั้น มีระเบียบวินัย มีการติดต่อสื่อสารภายในหน่วยย่อยต่าง ๆ ขององค์กร มีความสามัคคีรักหมู่คณะ และมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง อีกทั้งยังมีคุณธรรมทางการทหาร (military virtues) (กิตติวินท์ ชาญศักดิ์สิทธิ์ และวัลลภ พิริยวรรณนะ, 2565) ด้วยความเข้มแข็งทางด้านอุดมการณ์และแนวความคิด แต่ทหารยังคงมีการต่อสู้เพื่อสืบทอดอำนาจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอและความไม่มีเสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดความเป็นทหารอาชีพของ Huntington ที่มองว่า ทหารอาชีพจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง เพราะความเป็นทหารอาชีพ เป็นสิ่งที่จะรังไม่ให้เกิดการแทรกแซงทางการเมือง สืบเนื่องจากแบบแผนทางการเมืองที่ถูกแทรกแซง โดยคณะทหารก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญต่อองค์ประกอบทางการเมือง (political elements) และกระบวนการทางการเมือง (political process) ต่าง ๆ

กล่าวคือ ก่อให้เกิดความเสื่อมและความชะงักงันในสถาบันพรรคการเมือง รัฐธรรมนูญ และกระบวนการเลือกตั้ง อันจะส่งอิทธิพลเชิงลบไปถึงกระบวนการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา

แต่เชื่อว่า “ทหาร” จะเป็นปีกแผ่นเสียวทีเดียวเพราะทหารก็ย่อมเหมือนกับสังคมอื่น ที่ต้องมีกลุ่มผลประโยชน์ของตัวเองเช่นกัน เราจึงเห็นการรวมตัว การเกาะกลุ่มและที่แน่นอนมีบางกลุ่มได้ประโยชน์และบางกลุ่มเสียประโยชน์ จึงขึ้นกับผู้นำของกองทัพในแต่ละยุคว่าจะมีความสามารถในการจัดสรรผลประโยชน์ และที่สำคัญคือ การจัดการกับขุมกำลังเพื่อรักษารัฐอำนาจให้แน่นและมั่นคงที่สุด (Workpoint today, 2560) จากสังคมการเมืองไทย นับตั้งแต่การอภิวัฒน์ 2475 รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ที่ทหารออกจากกรมกองกลับสู่จากการเมืองไทยอีกครั้งหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 และการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 ซึ่งนำไปสู่การกระชับอำนาจทางการเมือง ในมือของกองทัพและลงหลักปักฐาน อย่างเหนียวแน่น ด้วยอำนาจจากกองทัพทางการเมืองไทย เป็นสิ่งที่โลดแล่นอยู่ในสนามการเมืองไทยมาเป็นระยะเวลายาวนาน นับตั้งแต่การอภิวัฒน์ 2475 เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างทหารแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน การแบ่งกลุ่มชั่วคราวของนายทหารในกองทัพไม่ใช่เรื่องใหม่ในสังคมไทย อย่างเช่นกลุ่มนายทหาร กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ หรือถูกเรียกอีกนามว่า “วงศ์เทวัญ” นายทหารที่มาจากตระกูลใหญ่ และมักอยู่ในเมืองหลวงเป็นหลัก จึงถูกเรียกว่าเป็นสายเทพ และเป็นที่มาของคำว่า “วงศ์เทวัญ” ซึ่งชื่อนี้มาจากนิทานเรื่อง “อิเหนา” ซึ่ง “วงศ์เทวัญ” หรือ “วงศ์อัสัญแดหวา” เป็นชื่อวงศ์ของเทพทั้ง 4 ที่มาจุติบนโลกมนุษย์ และลูกหลานก็ถือเป็น “วงศ์เทวัญ” อาทิ ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ (ร.1 รอ.) หรือผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ (ร.11 รอ.) ก็ย่อมมองเห็นถึงแก้อี้ ผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.) และมักถูกมองว่าเป็นบุคคลในนามสกุลหรือเป็นเครือญาติของอดีตนายทหารชั้นผู้ใหญ่ในทางใดทางหนึ่งเป็นสำคัญ

ตลอดการเดินทางของประชาธิปไตยไทย ทหารเป็นผู้เล่นสำคัญที่คอยตัดตอนการเมืองผ่านการรัฐประหารอยู่เสมอ เรามักจะเห็นภาพการสัมภาษณ์ทหารยศใหญ่เกี่ยวกับความเห็นทางการเมือง ทั้ง ๆ ที่สถาบันทหาร หรือทหารอาชีพ ไม่ควรจะมีบทบาทอะไรในงานบริหารของรัฐบาลที่มาจากเลือกตั้งเลย ชื่อของกลุ่มทหารอย่างวงศ์เทวัญ หรือแม้แต่กลุ่มอดีตนักเรียน จปร. รุ่นต่าง ๆ ที่ผนึกรวมพลังกัน แม้จะมีบทบาทมากขึ้นแตกต่างกันไป แต่กลุ่มทหารเหล่านี้ก็มักจะถูกพูดถึงในฐานะตัวแปรทางการเมืองเสมอ โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้ทหารสักคน หรือกลุ่มทหารกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดดเด่นในบทบาททางการเมืองขึ้นมา รักษาอำนาจ มักเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับการมีพลังสนับสนุน นั่นก็คือ ระบบอุปถัมภ์ การมีศักดิ์นา

ด้วยบทบาทของทหารในทางการเมืองในช่วงที่ผ่านมา การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารในประเทศไทยนั้นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยเป็นไปอย่างเชื่องช้า การที่ทหารได้เข้าแทรกแซงทางการเมืองหลายต่อ หลายครั้ง ทำให้เกิดระบบการเมืองไทยภายใต้ “วงจรรูปาทวี” ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 วงจรอุบาทว์ของระบบการเมืองไทยในช่วงที่ผ่านมา

ที่มา: Chai-anan Samudavanija (1981)

โดยสรุปบทบาทของทหารในทางการเมืองในช่วงที่ผ่านมา อาศัยฐานอำนาจ อุดมการณ์ชาตินิยม (Nationalism) และลัทธิทหาร (Militarism) ปลุกฝังให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใส เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการปกครองของตน ลัทธิหรืออุดมการณ์ทั้งสองนี้สอดคล้องกับนโยบายเสริมสร้างกองทัพให้เข้มแข็ง และสนับสนุนให้ผู้นำทหารเข้ามาเป็นผู้นำประเทศ จากลักษณะของ “วงจรอุบาทว์” ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและระบบการเมืองแบบรัฐสภา และสิ่งที่ควรจะตระหนักมากที่สุดคือว่า ถ้าลักษณะของวงจรอุบาทว์เกิดขึ้นมากเท่าใด ก็อาจจะทำให้ประชาชนมองว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นธรรมดา ไม่มีผลกระทบใด ๆ ดังนั้น ระบอบประชาธิปไตยก็จะถูกลดทอนบทบาทลงไปเป็นอย่างมาก สิทธิเสรีภาพของประชาชนที่เคยมีก็จะถูกครอบงำภายใต้อำนาจของกลุ่มทหารบางกลุ่มเท่านั้น สำหรับการเมืองไทย ซึ่งถ้าประชาชนเกิดทัศนคติเช่นนั้นแล้ว ก็เป็นการยากยิ่งที่จะหวังว่าเราจะสามารถพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งบทความในครั้งนี้จะกล่าวถึงแนวคิดการเปลี่ยนแปลงชั้นอำนาจในกองทัพ เพื่ออธิบายว่าทหารกลุ่มวงศ์เทวีญ์ก่อกำเนิดมาตั้งแต่เมื่อใด รวมถึงมีโครงสร้างองค์กรอย่างไร และอธิบายถึงแนวคิดรูปแบบของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทย ว่ามีบทบาทในกองทัพ บทบาททางการเมือง และมีลักษณะการเปลี่ยนผ่านดุลอำนาจในกองทัพอย่างไร

การเปลี่ยนแปลงชั้นอำนาจในกองทัพ

ด้วยความสัมพันธ์ของกลุ่มวงศ์เทวีญ์ที่มาจาก การเรียกของทหารบกที่อาศัยอยู่ในตำหนักสวนพุดตาลและรับราชการในกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ และกรมทหารราบที่ 11 มหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ ซึ่งถูกมองว่าเป็น “ทหารล้อมวัง” จากที่ตั้งหน่วยที่อยู่ในเมืองหลวง เป็นหน่วยพร้อมรบ ถูกเลือกให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างใหม่เพื่อปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการถวายอารักขา

ถวายพระเกียรติและการรักษาความปลอดภัยในหน่วยถวายความปลอดภัยฯ พระองค์มีสิทธิมีอำนาจในการบังคับบัญชาตามพระราชอำนาจ และมักจะผูกขาดตำแหน่งสูงสุดในกองทัพและเป็นกลุ่มที่ก่อรัฐประหารในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ขณะที่กลุ่มบูรพาพยัคฆ์เป็นกลุ่มนายทหารที่รับราชการในกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ โดยมีกรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์เป็นหน่วยสำคัญของกลุ่มเริ่มมีบทบาทมาตั้งแต่เหตุการณ์รัฐประหารปี 2549 ด้วยคุณลักษณะความเป็นเอกภาพการรวมกลุ่มของทหารได้แก่ สายการบังคับบัญชา โครงสร้างทางอำนาจจากบนลงล่าง (Top down) ที่เหนียวแน่น ยึดตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ขั้วอำนาจในกองทัพได้ถูกเปลี่ยนผ่านมาสู่กลุ่มบูรพาพยัคฆ์ หรือ กองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ และ ทหารเสือราชินี หรือ กรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ ที่มีฐานอยู่ภาคตะวันออกเสียมากกว่า ตัวอย่างขุนพลสายบูรพาพยัคฆ์ที่เป็นใหญ่ในยุคนี้ก็คือ “ก๊ก 3 ป.” ซึ่งประกอบไปด้วย พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา อดีตผู้บัญชาการกองทัพบก พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบกคนปัจจุบัน และ พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ เป็นพี่ใหญ่ของกลุ่ม โดยกลุ่มบูรพาพยัคฆ์ เป็นการสืบทอดความเป็นใหญ่ในกองทัพบก ทรงพลังและทรงอำนาจอย่างที่ไม่ใครเทียบได้ เนื่องจากสามารถควบคุมและกำหนดผลการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารได้เต็มที่ เหตุการณ์ดังกล่าวจึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของนายทหารกลุ่มบูรพาพยัคฆ์ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนดุลอำนาจภายในกองทัพภาคที่ 1 จากที่เคยผูกขาดในกลุ่มวงศ์เทวีญ ถูกเปลี่ยนผ่านไปสู่กลุ่มบูรพาพยัคฆ์ และมีผลกระทบทางด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ตลอดจนด้านความมั่นคงชายแดน เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้กลุ่ม บูรพาพยัคฆ์เข้ามามีอิทธิพลทางการเมือง รวมถึงการกำหนดนโยบายความมั่นคงของประเทศไทยจนเรื่อยมา แต่ช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาไม่มีทหารกลุ่มวงศ์เทวีญ เข้าสู่การเป็นผู้บัญชาการทหารบกได้เลย หรือขึ้นได้เพียงตำแหน่งระดับสูงของกองทัพบก เช่น รองเสนาธิการทหารบก แม่ทัพภาคที่ 1 เสนาธิการทหารบก ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก และรองผู้บัญชาการทหารบกเท่านั้น เมื่อมีการเปลี่ยนขั้วอำนาจในกองทัพ เป็นปัจจัยที่ทำให้ถูกมองว่ากลุ่มขั้วต่าง ๆ ของทหารจะหมดไปหรือกลุ่มต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะรวมกลุ่มกันได้หรือไม่ จึงเป็นจุดเริ่มในการสนใจที่จะศึกษาว่า การรวมกลุ่มของทหาร มีการรวมกลุ่มในรูปแบบใดบ้าง และความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม เช่น การรวมกลุ่มตามสถาบัน ความสัมพันธ์แบบเครือญาติของกลุ่มวงศ์เทวีญ การรวมกลุ่มตามหน่วยงานต้นสังกัด ตามภารกิจหรือการรวมกลุ่มโดยผลประโยชน์

เมื่อกล่าวถึงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก ว่าเปรียบเสมือนนายกรัฐมนตรีเงา มีอำนาจทางการเมืองและการทหารสามารถกำหนดทิศทางทางการเมืองไทยออกมาทิศทางใดภายหลังรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 จนถึงปี 2559 เส้นทางการเติบโตขึ้นสู่ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกเป็นการแข่งขันระหว่างกลุ่มย่อยภายในกองทัพระหว่างวงศ์เทวีญ (กองพลที่ 1 รักษาพระองค์), บูรพาพยัคฆ์ (กองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์) และรบพิเศษ (หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ) การแทรกแซงการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารประจำปียุคทักษิณ ชินวัตร ส่งผลให้นายทหารที่เติบโตจากกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ หรือบูรพาพยัคฆ์ นำโดย พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ, พลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา และพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในกองทัพบกทุก ๆ ปี (วันวิชาติ บุญโปร่ง, 2558). นับจาก

พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกคนที่ 34 ในปี 2547 ต่อจากพลเอก ชัยสิทธิ์ ชินวัตร ที่เข้าไปดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นครั้งแรกที่นายทหารเติบโตจากกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ (บุรพาพยัคฆ์) สามารถขึ้นสู่ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกได้สำเร็จ เมื่อพลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ เกษียณอายุราชการในปี 2548 และเกิดการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 จนถึงปี 2559 ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกผูกขาด โดยนายทหารที่เติบโตจากกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์หรือบุรพาพยัคฆ์ โดยทั่วไปเส้นทางการเติบโตของผู้บัญชาการทหารบกสามารถแบ่งออกเป็น 2 สายหลัก ได้แก่

1) เติบโตจากสายคุมกำลัง (Command) สายคุมกำลังเติบโตจากเหล่าคุมกำลังรบของกองทัพบก ได้แก่ เหล่าทหารราบ เหล่าทหารม้า และเหล่าทหารปืนใหญ่

2) เติบโตจากสายเสนาธิการ (Staff) เติบโตจากเหล่าสนับสนุนกำลังรบของกองทัพบก เช่น เหล่าทหารช่าง และเหล่าทหารสื่อสาร เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่ผ่านมา ผู้บัญชาการทหารบกมีบทบาทสำคัญในการเมืองและการทหาร โดยเฉพาะบทบาททางการเมืองมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและสร้างเสถียรภาพให้กับรัฐบาลพลเรือน และสามารถเข้ายึดอำนาจรัฐบาลพลเรือนได้ในเวลาเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้า นอกจากนี้ ยังมีผู้บัญชาการทหารบกบางคนเข้าไปดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกตำแหน่ง ได้แก่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพล ถนอม กิตติขจร พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ และ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยเฉพาะจากการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญทำให้นายทหารที่เติบโตจากกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์หรือบุรพาพยัคฆ์ สามารถขึ้นสู่ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกติดต่อกัน 4 คน ระหว่างปี 2550-2559 ทำให้กลุ่มวงศ์เทวีญเจียบหายไปจากตำแหน่งสำคัญเหล่านี้ ก่อนที่ พลเอก อภิรัชต์ คงสมพงษ์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกจะสามารถขึ้นสู่ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกคนที่ 41 ในอดีตเคยมีผู้บัญชาการทหารบกที่มาจากวงศ์เทวีญ ซึ่งวงศ์เทวีญคือ กลุ่มนายทหารที่รับราชการอยู่ในกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ มีหน่วยขึ้นตรงหลักคือกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ และกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ ที่ผ่านมากการรับราชการในหน่วยทหารรักษาพระองค์กลุ่มวงศ์เทวีญ ส่วนใหญ่จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้คะแนนลำดับต้น ๆ ของรุ่น ทำให้มีสิทธิ์เลือกลงในหน่วยทหารรักษาพระองค์ โดยเฉพาะหน่วยทหารรักษาพระองค์เหล่าทหารราบการเป็นเครือญาติหรือลูกหลานของนายทหารที่รับราชการอยู่ในหน่วยรักษาพระองค์ โดยเฉพาะกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ กรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ และกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ รับราชการอยู่ในหน่วยรบของกองทัพบก คือ เหล่าทหารราบ ซึ่งแต่เดิมวงศ์เทวีญเป็นการเรียกกลุ่มทหารจากต่างจังหวัดในสมัย จอมพล ประภาส จารุเสถียร ผู้บัญชาการทหารบก และ พลเอก ประเสริฐ ธรรมศิริ ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ ที่มีมุมมองต่อบุตรหลานของนายทหารระดับสูงในกองทัพบกที่เข้ารับราชการในกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ และกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์เป็นหน่วยที่มีความใกล้ชิดกับผู้บังคับบัญชาระดับสูงในกองทัพบก ซึ่งบุตรหลานของนายทหาร

ระดับสูงได้รับการอุปถัมภ์ให้เติบโตในเส้นทางการรับราชการ ทำให้มีโอกาสได้เข้ามาดำรงตำแหน่งที่สำคัญ จกระทั่งในยุคของบูรพาพยัคฆ์และทหารเสือราชินี (กองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ และกรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์) เป็นกลุ่มนายทหารกองทัพที่เริ่มมีอำนาจและชื่อเสียงมากขึ้นจากการเป็นกำลังหลักในการรัฐประหารปี 2549 และ 2557 และจากนั้นชั่วอำนาจในกองทัพก็เปลี่ยนจาก “วงศ์เทวัญ” มาเป็น “บูรพาพยัคฆ์” โดยหน่วยทหารที่ถูกมองว่าอยู่ในความดูแลก็คือ กองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ และกรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ (ทหารเสือราชินี) ซึ่งมีบทบาทในภาคตะวันออก และยังรวมไปถึงกองพลทหารราบที่ 9 (พล.ร.9) ทำให้สายวงศ์เทวัญเริ่มหลุดโผล่จากการ

นึ่งเป็นผบ.ทบ. อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงดังนี้

- 1) นายทหารที่เติบโตจากกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ถูกลดบทบาทลง
- 2) ไม่จำเป็นต้องจบการศึกษาที่ได้คะแนนสูงลำดับต้นๆ จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
- 3) สภาวะสูญญากาศในกองทัพหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 เป็นการเปิดโอกาสให้นายทหารกลุ่มอื่นๆ เข้าสู่ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก
- 4) นายทหารที่เติบโตจากกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ ไม่ได้ผูกขาดตำแหน่งคุมกำลังและระดับสูงของกองทัพอีกต่อไป

ต่อมาเกิดการหลอมละลายระหว่าง “วงศ์เทวัญ ทหารเสือ บูรพาพยัคฆ์” กลายเป็น “ทหารคอบแดง” ทหารของพระราชานำทีมโดย ผบ.ทบ.พลเอกอภิรัชต์ คงสมพงษ์ ที่เป็นนายทหารพิเศษประจำกรมทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์(ทม.รอ.) และเป็นผบ.หน่วยเฉพาะกิจทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ 904 (ผบ.ฉก.ทม.รอ.904) “ทหารคอบแดง” ในยุคปัจจุบันเป็นคำเรียกสำหรับนายทหารที่ผ่านการฝึกหลักสูตรนายทหารรักษาพระองค์ ตามแบบการฝึกของหน่วยเฉพาะกิจทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ 904 (ฉก.ทม.รอ.904) ด้วยบทบาททหารที่มีอิทธิพลต่อบทบาททางการเมือง อย่างความสัมพันธ์ของกลุ่มวงศ์เทวัญ และกลุ่มบูรพาพยัคฆ์ ที่มีความสัมพันธ์อันเกิดจากอำนาจในการบังคับบัญชากองทัพได้โดยตรงผ่านเครือข่ายที่มีอยู่ในบรรดาทหาร จะมีทหาร 2 กลุ่มที่ใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก คือ ทหารคอบแดงและทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ (ทม.) ซึ่งเป็นทั้งมหาดเล็ก ราชองครักษ์ และนายทหารกลุ่มที่ทรงโปรดในเวลาเดียวกัน เพราะฉะนั้น กลุ่มนี้จึงมีความใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์มากเป็นพิเศษ เนื่องจากทั้งสองกลุ่มเป็นหน่วยทหารรักษาพระองค์ ย่อมเป็นธรรมชาติที่ทำให้ทหารทั้งสองกลุ่มมีความโดดเด่นมากกว่าทหารกลุ่มอื่น ๆ โดยปริยาย เฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มบูรพาพยัคฆ์ที่รับสนองงานโครงการพระราชดำริต่าง ๆ อย่างมากมายในปัจจุบัน โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดสายสัมพันธ์ของทหารไม่ว่าจะเป็นสายการบังคับบัญชา แบบธรรมเนียมทางทหาร ระเบียบวินัย ความเป็นสถาบัน รวมถึงการยึดถือความอาวุโส ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางทหาร โดยเฉพาะสายสัมพันธ์ของการรวมกลุ่ม และรุ่นของโรงเรียนนายร้อย (กิตติวิวัฒน์ หาญศักดิ์สิทธิ์, 2565) ในยุคแรก ๆ ที่รู้จักในนาม “ทหารคอบแดง” โดยถือเป็นหน่วยเฉพาะกิจ และได้ทำตัวเป็นต้นแบบให้กับทหารอื่น ๆ โดยทหารคอบแดงไม่ได้เข้าไปอยู่ภายใต้สังกัดหน่วยราชการในพระองค์ แต่อยู่ในหน่วยของตนเอง มีการคัดสรรนายทหารหน่วยก้านดี เข้าไปฝึกใหม่เรื่อย ๆ ทำให้กระจายอยู่ในทุกเหล่า

ทัพในปัจจุบัน “ทหารคองแดง” จึงเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงระหว่างวังกับกองทัพอีกส่วนหนึ่งเหตุที่เรียก นายทหารเหล่านี้ว่า “ทหารคองแดง” เพราะพวกเขาใส่เสื้อยืดชุดฝึกสีชาวลบแดงที่คอและแขนเสื้อไว้ดำน ในก่อนสวมทับด้วยเครื่องแบบทหาร และติดเครื่องหมายแสดงตนชัดเจนตามระเบียบ ทั้งนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบฝึกทหารคองแดง คือโรงเรียนทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ 20 วังทิวาวัฒนา สังกัด กองบัญชาการทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ หน่วยบัญชาการถวายความปลอดภัยรักษา พระองค์ (BBCNEWS, 2567)

จุดสำคัญอีกอย่างหนึ่งของทหารคองแดง คือ การสลายกลุ่มก้อน การฝึกฝายภายในกองทัพ จาก เคยมีกลุ่ม “วงศ์เทวีญู” อันหมายถึง นายทหารที่รับราชการและเติบโตอยู่ที่กองพลที่ 1 และกลุ่ม “บูรพา พยัคฆ์” คือนายทหารสังกัดกองพลที่ 2 โดยเฉพาะทหารจากกรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ (ร.21 รอ.) ที่เรียกว่า “ทหารเสือพระราชินี” โดยทั้ง 2 กลุ่มนี้แข่งขันกันมาตลอดในประวัติศาสตร์ทหารไทย แต่ปัจจุบัน เหลือทหารเพียง 2 ประเภทเท่านั้นคือ ทหารคองแดง กับ ทหารคองเขียว ด้วยความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ ของกองทัพ เมื่อราชกิจจานุเบกษาเผยแพร่พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ สถาปนาหน่วยทหารรักษา พระองค์ และหน่วยทหารในพระองค์ ใหม่ รวม 67 หน่วย เมื่อ 3 พฤศจิกายน 2567 โดยมีผลตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2567 นายทหารชั้นนายพลที่เป็นทหารคองแดง ที่ไม่ได้อยู่ในกองทัพภาคที่ 1 และ จก.ทม.รอ. 904 จะกลับมาเป็นทหารคองเขียว ตามเดิมโดยเฉพาะ 3 พลเอก ทั้ง ผบ.อ้อบ พล.อ.ทรงวิทย์ หนุณักดี ผบ. ทหารสูงสุด บิ๊กปู พล.อ.พนา แคล้วปลอดทุกข์ ผบ.ทบ. และบิ๊กหนุ่ย พล.อ.ธราพงศ์ มะละคำ รองปลัด กลาโหม และรวมถึงรอง เสธ.ตั้ง พล.ท.ธวัชชัย ตั้งพิทักษ์กุล รอง เสธ.ทบ. พล.ต.เทพพิทักษ์ นิมิตร ผบ. พล.ร.2 รอ. ที่ถูกย้ายไปเป็นรอง ผบ.รร.นายร้อย จปร. ในการโยกย้ายตุลาคมที่ผ่านมา และ เสธ.อาร์ม พล.ต.โกญจนาท รูปเทียนรัตน์ อดีต ผบ.พล.ม.2 รอ. ที่ถูกขยับมาเป็นรองเจ้ากรมยุทธศึกษา ทบ. ที่กลับมา เป็นทหารคองเขียว (มติชนออนไลน์, 2567) ซึ่งการเปลี่ยนสภาพจากทหารคองแดง มาเป็นทหารคองเขียว คือ การเปลี่ยนยูนิฟอร์ม เครื่องแบบ และเครื่องหมายต่าง ๆ ป้ายวรรณะ ตำแหน่ง เข็มต่าง ๆ โดยเฉพาะการ ถอดอาร์มสีต่าง ๆ ของกองพลที่ขึ้นกับ จก.ทม.รอ.904 ที่แขนซ้ายออก เช่น อาร์มสีน้ำเงินแดง ของ พล.1 รอ. อาร์มสีม่วง ของ พล.ร.2 รอ. และอาร์มสีของ พล.ม.2 รอ. รวมทั้งชุดเขียวปกติ ที่ต้องมาใช้หมวกหม้อ ตาล หรือเบเรต์ดำเช่นเดิม และการกลับมาใช้ชุดขาวใหญ่ แทนชุดพระราชฐาน ทม.รอ. ที่สวมหมวกโมพี แหลม มาใส่หมวกหม้อตาล รวมทั้งการไม่ได้สวมชุดนายทหารพิเศษรักษาพระองค์ ที่เป็นสีต่าง ๆ ประจำ หน่วยรักษาพระองค์ เพราะหน่วยต่างๆ เหล่านี้ ล้วนขึ้นอยู่ใน จก.ทม.รอ. 904 แล้วทั้งสิ้น การถือกำเนิด ของทหารคองแดงในกองทัพบก ที่ดูเหมือนมีอิทธิพลในการได้ขึ้นเป็นแม่ทัพภาคที่ 1 และ ผบ.ทบ. จนทำให้ ทหารคองเขียวคนอื่น ๆ ที่ไม่มีโอกาสได้ไปฝึกหลักสูตรทหารคองแดงหมดอนาคต

จะเห็นได้ว่า บทบาททางการเมืองของกองทัพและสถาบันกษัตริย์นำไปสู่การก่อร่างและดำรงอยู่ ของประชาธิปไตยแบบไทย ๆ เมื่อการเมืองไทยเปลี่ยนผ่านรัชสมัยไปสู่รัชกาลที่ 10 ความสัมพันธ์ระหว่าง สถาบันกษัตริย์กับกองทัพทวีความเข้มข้นขึ้นอย่างมากในระดับที่อาจกล่าวได้ว่า “เป็นสิ่งที่แยกออกจากกัน ไม่ได้” ดังที่สะท้อนผ่านคำกล่าวของพลเอกอภิรัชต์ คงสมพงษ์ อดีตผู้บัญชาการทหารบก ในการบรรยาย

พิเศษเรื่องแผ่นดินของเราในมุมมองด้านความมั่นคง เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562 “สถาบันกษัตริย์และทหาร เป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ ในอดีตพระมหากษัตริย์ทรงอยู่บนหลังช้าง มีทหารอยู่รายล้อมรอบข้าง รวมถึงประชาชนที่เสียสละเข้ามาช่วยรบกับพระมหากษัตริย์เพื่อปกป้องประเทศไทย” นอกจากกองทัพจะพยายามสร้างภาพจำให้สถาบันกษัตริย์มีสถานะเป็นสถาบันสูงส่งที่คอยปกป้องประเทศไทยแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 10 ยังทรงเป็น ‘ทหารอาชีพ’ อีกด้วย (ภาคจิรา มาตาทิทัศน์, 2567) ด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างสถาบันกษัตริย์และกองทัพที่แนบแน่นอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น กรณีหนึ่งที่ชัดเจนที่สุดคือการออกกฎหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงสถานะบางอย่างในความสัมพันธ์ที่คลุมเครือให้มีความชอบธรรมทางกฎหมายมากยิ่งขึ้นในช่วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยมีการโอนอำนาจบังคับบัญชาการหน่วยถวายความปลอดภัยรักษาพระองค์จากสำนักพระราชวังไปอยู่ภายใต้ อำนาจการบังคับบัญชาของกษัตริย์โดยตรง นั่นคือกรมทหารราบที่ 1 และ 11 มหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ ซึ่งเป็นหน่วยทหารใหญ่ที่มีกำลังพร้อมรบ นอกจากนี้ กองทัพบกยังมีหน่วยทหารสำคัญที่ใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์คือ ทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ 904 หรือ ‘ทหารคอแดง’ ซึ่งมาจากคัตทหารหัวกะทิหรือทหารที่เป็นลูกหลานหลานเธอเข้าไปเป็นหน่วยทหารเฉพาะกิจ มียศสูง มาจากสายวงศ์ เทวีธหรือสายบูรพาพยัคฆ์ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้บัญชาการทหารบก ทหารคอแดงที่มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัชกาลที่ 10 เป็นพิเศษ ทำหน้าที่เป็นแกนกลางของ ‘เครือข่ายกษัตริย์ใหม่’ (New Network Monarchy) ในรัชสมัยปัจจุบัน ตามที่ แซมเบอร์ยังมองว่าในอนาคตอันใกล้ กองทัพจะยังคงมีบทบาทสำคัญทางการเมืองในประเทศไทยต่อไป อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขนาดใหญ่ในประเทศ จะเกิดขึ้นได้ยากหากความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกษัตริย์กับกองทัพยังมีอิทธิพลต่อการบริหารประเทศเช่นนี้ “การทำให้ทหารออกจากระบบการปกครองในประเทศไทยจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ トラบโดที่กองทัพอันเข้มแข็งยังคงได้รับการสนับสนุนจากสถาบันกษัตริย์และประชาชนยังคงแบ่งแยกทางการเมืองกันเอง” ด้วยเงื่อนไขทางการเมือง ดังนี้ (Paul Chambers, 2023)

- 1) สถาบันการเมืองมีระดับต่ำและขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องให้กับสถาบันการเมือง
- 2) พรรคการเมืองไม่มีประสิทธิภาพ อ่อนแอ
- 3) การรับรองบทบาทของทหาร

การกลายเป็นทหารของกษัตริย์ โดยเฉพาะอำนาจของทหารและเป็นเหตุผลดีของตนที่จำเป็นต้องปกป้องสถาบันกษัตริย์ ในขณะที่ทหารยังรับประกันต่อผลประโยชน์แห่งชาติ การแทรกแซงโดยทหารเป็นเหตุผลข้ออธิบายแก่ตัวการปกป้องสถาบันกษัตริย์ และการครอบงำอย่างที่สอง ทหารเป็น Khakistocracy หรือ military (ทหาร) บวก aristocracy (อภิสิทธิ์ชน) มีความหมายคือ ให้สิทธิแก่เหล่าทหาร มองว่า สิทธิมีอิทธิพลในการตัดสินใจต่อผลประโยชน์แห่งชาติและการพัฒนาชาติ หมายถึง การรับใช้สถาบันกษัตริย์... ทำให้ระบบการเมืองมีความสั่นคลอนและไม่เป็นไปตามระบบประชาธิปไตย ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของไทย ก่อให้เกิดปัญหาดังนี้

1) ความถดถอยของประชาธิปไตย

รัฐธรรมนูญถูกล้มล้างได้ง่าย อาศัยรัฐธรรมนูญที่สถานปนาขึ้นใหม่เป็นเครื่องมือสืบทอดอำนาจผ่านระบบการเลือกตั้งให้เอื้อต่อคณะรัฐประหารโดยมีพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นเป็นกลไก ระบบพรรคการเมืองเกิดความอ่อนแอ โครงสร้างการปกครองเป็นรัฐราชการรวมศูนย์ขาดประสิทธิภาพในการบริหารงาน การถดถอยของความเป็นประชาธิปไตยและการเลือกตั้งที่มี จนนำไปสู่การพังทลายของระบอบประชาธิปไตย

2) อุปสรรคต่อการพัฒนาการเมือง

ประชาชนถูกลิดรอนสิทธิและเสรีภาพ ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง พรรคการเมืองไม่มีความเป็นสถาบันเพราะถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง ส่งผลกระทบต่อประชาธิปไตยและการเมืองการปกครองในระบบรัฐสภา เพราะส่วนที่มีอำนาจแข็งแรงและแกร่งที่สุดในสนามการเมืองไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง จากลักษณะของ “วงจรอุบาทว์” ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและระบบการเมืองแบบรัฐสภา

3) อุปสรรคต่อการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

การทำรัฐประหารทำให้ไม่มีการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์กรส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาองค์กรส่วนใหญ่ได้รับการเลือกตั้งมาก่อนรัฐประหารและดำรงตำแหน่งมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ประชาชนถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพทางการเมือง ไม่เพียงรัฐประหารจะทำลายประชาธิปไตยในภาพรวมแล้ว หลังรัฐประหารยังทำลายการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมาก

4) โครงสร้างระบบราชการถูกแทรกแซง

ความเปราะบางของรัฐบาลพลเรือนและสถาบันทางการเมืองเป็นตัวดึงให้ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ทำให้ระบบการเมืองไม่มีเสถียรภาพ และการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นไปอย่างล่าช้า เมื่อเราพิจารณาจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เหมือนจะเป็นการพยายามลดทอนอำนาจของประชาชน แต่กลับสถาปนาอำนาจของข้าราชการมากขึ้น

รูปแบบของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารไทย

การแบ่งกลุ่มชั่วคราวอำนาจของนายทหารในกองทัพไม่ใช่เรื่องใหม่ในสังคมไทยเพราะมีการแข่งขันชิงอำนาจในกองทัพมาตั้งแต่ยุคกลุ่มนายทหาร จปร.5 กับ กลุ่มนายทหาร จปร.7 จนถึงยุคปัจจุบันระหว่างกลุ่มนายทหารจากกองพลทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์ หรือถูกเรียกอีกนามว่า “วงศ์เทวัญ” กับกลุ่มทหารกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ หรือ “บูรพาพยัคฆ์” ซึ่งสามารถอธิบายรูปแบบการสร้างกลุ่มเครือข่ายในกองทัพได้สามรูปแบบได้แก่ (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2559).

1) การสนับสนุนเพื่อนร่วมรุ่นเข้าสู่ตำแหน่งในกองทัพ

2) การสนับสนุนนายทหารผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความใกล้ชิดให้มีตำแหน่งสำคัญทางยุทธศาสตร์ของกองทัพ เช่น ตำแหน่งคุมกำลังรบ

3) สร้างระบบอุปถัมภ์กับนายทหารระดับนายพันให้คุมตำแหน่งระดับผู้บังคับกองพันและผู้บังคับการกรม

โดยสองรูปแบบแรกเห็นได้ชัดในกลุ่มนายทหาร จปร.5 กับกลุ่มนายทหาร จปร.7 ที่ไม่ได้วางฐานกำลังอำนาจในระยะยาว จำกัดเฉพาะกลุ่มเพื่อนร่วมรุ่นหรือคนใกล้ชิดเท่านั้น ขณะที่รูปแบบทั้งสามกลุ่มปรากฏอยู่ในกลุ่มทหาร “วงศ์เทวัญ” และ “บูรพาพยัคฆ์” ซึ่งต่อมาการเกิดขึ้นของ ‘ทหารคอแดง’ ซึ่งเป็นกลุ่มทหารที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดโดยตรงกับสถาบันกษัตริย์นำไปสู่จุดเปลี่ยนของอำนาจในกองทัพที่จะมีอิทธิพลต่อการเมืองไทย จากเดิมที่ผู้นำทหารระดับสูงแข่งขันแย่งชิงอำนาจกันเองระหว่างรุ่น เปลี่ยนมาสู่การที่ทหารต้องต่อสู้ทางการเมืองกับทหารคอแดงที่ขึ้นตรงต่อกษัตริย์แทน ทั้งยังกล่าววาทหารสายบูรพาพยัคฆ์มีบทบาทอย่างสูงในการเมืองไทยช่วงที่ผ่านมา และมีแนวโน้มที่จะทรงอิทธิพลมากขึ้นในอนาคต

บทสรุป

ตลอดระยะเวลากว่า 90 ปี “การเมืองไทย” กับ “ทหารไทย” นั้นเป็นของคู่กัน เพราะหากดูประวัติศาสตร์การเมืองหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองปี 2475 หากกระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยนั้น ระบบการเมืองและสังคมไทยได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและสถาบันทางการเมือง รูปแบบ แนวทางและกระบวนการต่าง ๆ มาโดยตลอด เพื่อมุ่งแสวงหาคุณภาพแห่งอำนาจที่เหมาะสมสอดคล้องกับพลวัตของสังคมการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องที่ผ่านมาในอดีต สำหรับกระแสปฏิรูปประเทศไทย รวมถึงข้ออ้างในการเข้ามาควบคุมจากปรากฏการณ์ทางการเมืองทหารกลายเป็นตัวแสดงทางการเมืองที่สำคัญในการเข้ามายุติความวุ่นวายไร้ระเบียบในสังคมและทำหน้าที่ผู้รักษาความสงบแทนที่สถาบันทางการเมืองในแนวทางประชาธิปไตย ด้วยการยึดอำนาจและเข้าครองอำนาจรัฐในฐานะผู้ปกครอง แล้วสถาปนาระบบการเมืองอำนาจนิยมในรูปแบบต่างๆ เช่น ระบบเผด็จการทหาร เป็นต้น ซึ่งในห้วงปัจจุบันที่กำลังดำเนินอยู่นี้ ถือเป็นหมุดหมายสำคัญอีกวาระหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตที่ไม่หยุดนิ่งของการเมืองไทยสถานการณ์การเมืองที่คุกรุ่น ด้วยการจัดวางฐานกำลังระยะยาวภายในกองทัพบก เป็นความต่อเนื่องในการที่จะรักษาฐานอำนาจ ทั้งกลุ่มวงศ์เทวัญ กลุ่มบูรพาพยัคฆ์ที่ยึดแน่นในทางการเมืองมาโดยตลอด จนกระทั่งเกิดการหลอมละลายระหว่าง “วงศ์เทวัญ ทหารเสือฯ บูรพาพยัคฆ์” นำมาสู่ ทหารคอแดง ทหารของพระราชินี ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงการเป็นระบอบการปกครองแบบราชาธิปไตยเข้าแทรกแซงกระบวนการทางการเมือง โดยองค์พระมหากษัตริย์ไทยและตัวแทนของกษัตริย์ ภายใต้แนวคิดที่ว่า กระบวนการทำให้กองทัพ กลายเป็นทหารของพระราชินีโดยสมบูรณ์แบบ

เอกสารอ้างอิง

กิตติวิมล ชาญศักดิ์สิทธิ์. (2565). *ความสัมพันธ์ของกลุ่มทหารที่มีอิทธิพลต่อการเมืองไทย* [ดุชนิพนธ์
ปรัชญาดุชนิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา].

- กิตติวิรินทร์ หาญศักดิ์สิทธิ์ และวัลลภ พิริยวรรณนะ. (2565). ความสัมพันธ์ของกลุ่มทหารที่มีอิทธิพลต่อการเมืองไทย. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 7(1), 307.
- ปิยะภพ อเนกทวีกุล. (2561, 28 กันยายน). การกลับมาของ ‘วงศ์เทวัญ’ ในการขึ้นสู่ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกในรอบ 15 ปี. *The Standard*. <https://thestandard.co/wongthewan-become-to-commander-in-chief-of-the-royal-thai-army-in-15-years/>
- ภัคจิรา มาตาพิทักษ์. (2567, 18 มีนาคม). ชาติ กษัตริย์ กองทัพ: ล้วงลึกอำนาจสถาบันใหญ่ที่โยงใยอยู่ในประชาธิปไตยแบบไทยๆ. *The 101 World*. <https://www.the101.world/monarchy-military-nexus-and-network/>
- มติชนออนไลน์. (2567, 24 กันยายน). ย้อนกำเนิด ‘ฉก.คองแดง’ ก่อนถึงกาลปฏิรูป คอเขียว คอเนื้อ ยึด ทบ. นิวลุด ‘บิ๊กอ๊อบ-บิ๊กปู’ คืบสู่อำนาจ คอเขียว ปิดตำนาน ‘รบพิเศษ คองแดง’. มติชนสุดสัปดาห์. https://www.matichonweekly.com/column/article_812579/
- วันวิชุด บุญโปร่ง. (2558). บทบาททางการเมืองของผู้บัญชาการทหารบกหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ภาควิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต. มหาวิทยาลัยรังสิต.*
- สุชิน ตันติกุล. (2558). *รัฐประหาร 2490*. มติชน.
- BBC News ไทย. (2567, 8 พฤษภาคม). ความเปลี่ยนแปลงกองทัพไทยภายใต้รัชสมัย ร.10 “กษัตริย์นักการทหาร”. <https://www.bbc.com/thai/articles/cgerkyqg72ro>
- Workpoint Today. (2560, 11 ตุลาคม). “วงศ์เทวัญ – บุรพาพยัคฆ์” แม่น้ำสองสาย ยามที่ไหลรวมเพื่อเอกภาพ. <https://workpointtoday.com/วงศ์เทวัญ-บุรพาพยัคฆ์/>
- Chambers, P. (2023). *History of military ascendancy in Thailand*. ISEAS Publishing.
- Huntington, S. P. (1968). *Political order in changing societies*. Yale University Press.
- Samudavanija, C. (1981). *The Thai Young Turk*. Institute of Southeast Asian Studies.